

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ, ЗДОБУТИХ КОНТРОЛЮЮЧИМ ОРГАНОМ ПІСЛЯ ВИНЕСЕННЯ ОСКАРЖУВАНОВОГО РІШЕННЯ

доцент кафедри адміністративного та
фінансового права ЛНУ ім. І. Франка, к.ю.н.,

член Науково-консультативної ради при
Верховному Суді

О.В. Ільницький

Доказування є важливим складовим елементом правосуддя у будь-якій з форм судочинства, оскільки становить собою *форму відшукування об'єктивної істини про обставини (факти), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи та ґрунтується на основних принципах пізнавальної діяльності.*

Помилка у встановленні фактичних обставин веде до *нівелювання змісту правосуддя*, оскільки створює суперечність між змістом відносин та застосовуваною формою їхнього регулювання, що ігнорує сутнісну ознаку **СПРАВЕДЛИВОСТІ** вирішення спору.

- чи мали місце обставини (факти), якими обґрунтовувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються;
- чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження

п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 244 КАС України

**ОБґРУНТОВАНІСТЬ
РІШЕННЯ СУДУ**

ОБҐРУНТОВАНІСТЬ –

критерій судової перевірки рішень, дій чи бездіяльності на підставі п. 3 ч. 2 ст. 2 КАС України –

встановлення чи оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність прийняті з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії)

«усіх, які мають значення» -
це яких?

який порядок встановлення
(доказування) ?

який порядок урахування ?

**ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО
АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ»**

**Стандарти доказування у адміністративній процедурі визначаються:
ст. 6 (Законність) + ст. 8 (Обґрунтованість) + ст. 16 (Офіційність) +
ст. 52 Закону України «Про адміністративну процедуру»**

Адміністративний орган визначає відповідно до законодавства способи та обсяг встановлення обставин справи. При цьому адміністративний орган не обмежений доводами учасників адміністративного провадження, наданими ними доказами та клопотаннями.

Адміністративний орган забезпечує належність та повноту з'ясування обставин справи, безпосередньо досліджує докази та інші матеріали справи. Адміністративний орган зобов'язаний встановлювати обставини, що мають значення для вирішення справи, і за необхідності збирати для цього документи та інші докази з власної ініціативи, у тому числі без залучення особи витребувати документи та відомості, отримувати погодження та висновки, необхідні для вирішення справи. Адміністративний орган повинен неупереджено дослідити всі обставини справи, у тому числі ті, що є сприятливими, а також ті, що є несприятливими для учасників адміністративного провадження.

Адміністративний орган зобов'язаний обґрунтовувати адміністративні акти, які він приймає, крім випадків, визначених законом. Адміністративний акт, який може негативно вплинути на право, свободу чи законний інтерес особи, повинен містити мотивувальну частину, що відповідає вимогам цього Закону.

ЗМАГАЛЬНІСТЬ

ОФІЦІЙНЕ
З'ЯСУВАННЯ
ВСІХ
ОБСТАВИН У
СПРАВІ

ДОКАЗУВАННЯ у
АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ

- 1) адміністративне судочинство забезпечує незалежний контроль за діяльністю апарату держави;
- 2) прагне надати додаткові процесуальні можливості захисту для особи приватного права від державного апарату, який **відповідає** перед людиною за свою діяльність (ст. 3 Конституції України)

принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі має «приватно-правовий вектор» («*human rights friendly*»), а не зумовлює «розшуковий» характер адміністративного процесу,

► забезпечує повноту контролю за додержанням верховенства права, законністю та обґрунтованістю у діяльності суб'єкта владних повноважень при прийнятті оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності,

► не зобов'язує суд, підміняти відповідний орган державної влади чи місцевого самоврядування, втручатися у зміст первинних спірних матеріальних правовідносин та, встановивши законний порядок реалізації компетенції, виправляти допущені раніше помилки на користь суб'єкта владних повноважень

СТ. 77 КАС УКРАЇНИ (витяг):

«Кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу.» (ч. 1)

«В адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.» (абз. 1 ч. 2)

«У таких справах суб'єкт владних повноважень не може посилатися на докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення, за винятком випадків, коли він доведе, що ним було вжито всіх можливих заходів для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, але вони не були отримані з незалежних від нього причин.» (абз. 2 ч. 2)

«Суд не може витребувати докази у позивача в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, окрім доказів на підтвердження обставин, за яких, на думку позивача, відбулося порушення його прав, свобод чи інтересів.» (ч. 5)

НЕДОПУСТИМИ
ст. 74 КАС України

?

суд
апеляційної
інстанції

суд
касаційної
інстанції

суд I
інстанції

за змістом абз. 2 ч. 2 ст. 77
КАС України, такий
предмет є «перехідний»
ще з адміністративної
процедури прийняття
відповідного рішення, дії
чи бездіяльність

предмет доказування, обсяг доказів, як правило, формуються в адміністративному суді першої інстанції і після стадій першої інстанції – не змінюються, виходячи з меж апеляційного та касаційного перегляду (ст.ст. 308, 341 КАС України)

(суддя КАС/ВС, проф. В.М. Бевзенко)

«...за винятком випадків, коли суб'єкт владних повноважень доведе, що ним було вжито всіх можливих заходів для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, але вони не були отримані з незалежних від нього причин»

докази обґрунтовують законність у сукупності із наведеними у оскаржуваних об'єктах додатково, а не є вирішальним відсутнім аргументом («втраченою ланкою»), що свідчитиме про необґрунтованість («дію на осліп») СВП

або ж

такі докази повинні спростовувати нові додаткові обставини з боку позивача, які не були заявлені на момент прийняття відповідного рішення, вчинення дії (бездіяльності)

платник може надати додаткові документи та пояснення (п. 86.7 ст. 86 ПК України), а при розгляді матеріалів перевірки контролюючий орган зобов'язаний досліджувати **всі наявні** фактичні дані, що стосуються предмета розгляду, у тому числі документи, надані платником податків або витребувані у нього, письмові та усні пояснення платника податку, інші фактичні дані, що наявні або доступні контролюючому органу (абз. 7 підп. 86.7.4 п. 86.7 ст. 86)

«Практика судів пішла тим шляхом, що у податкових спорах про докази, які були покладені в основу оскаржуваного рішення зазначено у **АКТІ ПЕРЕВІРКИ**»

(суддя КАС/ВС, д.ю.н. І.Я. Олендер)

- ч. 3 ст. 72 Закону України «Про адміністративну процедуру» -

ПОДАТКОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ -РІШЕННЯ

форма затверджена
наказом Мінфіну від
28.12.2015 р. № 1204

Таким чином, поведінка платника податків прямопропорційно впливає на визначення обсягу доведення та деталізацію мотивів прийнятого рішення контролюючим органом.

Ознайомлення та підписання акту платником чи його уповноваженим представником без заперечень, не позбавляє платника податків права оскаржувати рішення, дій (бездіяльність), які прийняті (вчинені) на його основі з поданням додаткових документів та доказів суду. У такому випадку, для того щоб спростувати *додаткові («нові») докази та обґрунтувати законність власних висновків, відповідачу повинно бути забезпечена можливість подавати додаткові докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення.*

Такий підхід не лише забезпечуватиме принципи судочинства, але й стимулюватиме добросовісне користування платниками податків своїми правами, що потенційно здатне запобігти появі конфліктних ситуацій, а також використання повноважень контролюючим органом, який добросовісно ставитиметься до наданих платником заперечень і предметно реагуватиме на їхнє спростування в межах адміністративної процедури, зважаючи на процесуальні наслідки неможливості їх спростування у суді.